

EGE BÖLGESİ SANAYİ ODASI
AEGEAN REGION CHAMBER OF INDUSTRY

İMALAT SANAYİNDE KAPASİTE KULLANIM DURUM RAPORU

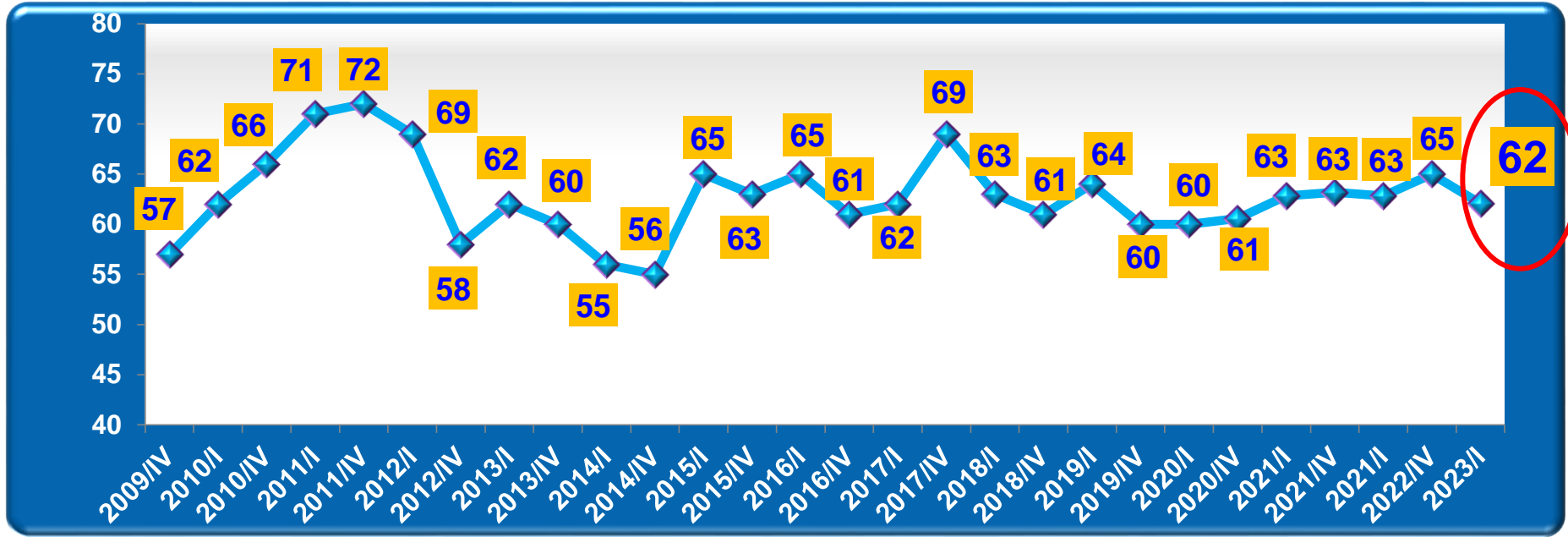
Mayıs 2023

AÇIKLAMA

- Ege Bölgesi Sanayi Odası olarak; 1980 yılından bu yana **«İmalat Sanayiinde Kapasite Kullanım Durumu»** çalışmasını yürütüyoruz.
- Merkez Bankası tarafından açıklanan aylık **Kapasite Kullanım Oranı** çalışmamızın da ana sorusunu oluşturmaktadır.
- Geçmişte kitap olarak basılan çalışmayı, 2018 yılından itibaren de kapsamlı bir rapor olarak kamuoyuna sunmak istedik.
- Çalışma; mevcut çeyrekte **gerçekleşen durum** ve sonraki çeyrekte **beklentilere** ilişkin önemli fikirler vermektedir
- **81** üyemiz, **2023 yılı I. çeyrek** için hazırlanan anket çalışmasına katılmıştır.
- Çalışma, **3 ayda bir** kısa bir anket ile üyelere sorulan sorulardan derlenmektedir.

EBSO KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

Kapasite Kullanım Oranı, kullanılan üretim kapasitesinin yüzdesidir.

Kapasite Kullanımı, ekonomideki genel büyüme ve talebi yansıtmaktadır.

Değişimler; firmaların maliyet, karlılık ve nakit akışlarında değişimlere yol açtığı için yakından takip edilir.

EBSO üyelerine 3 ayda bir sorulan kapasite kullanım oranı bir önceki çeyreğe göre azalarak; **2023 yılı I. çeyrekte %62** olarak gerçekleşmiştir. **2023 yılının birinci çeyreği** için ankete cevap veren firmaların **%22'si** tam kapasite ile, **%78'i** atıl kapasite ile çalıştığını belirtmiştir.

EBSO SEKTÖREL KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

YATIRIM %61,5

ARA %65,5

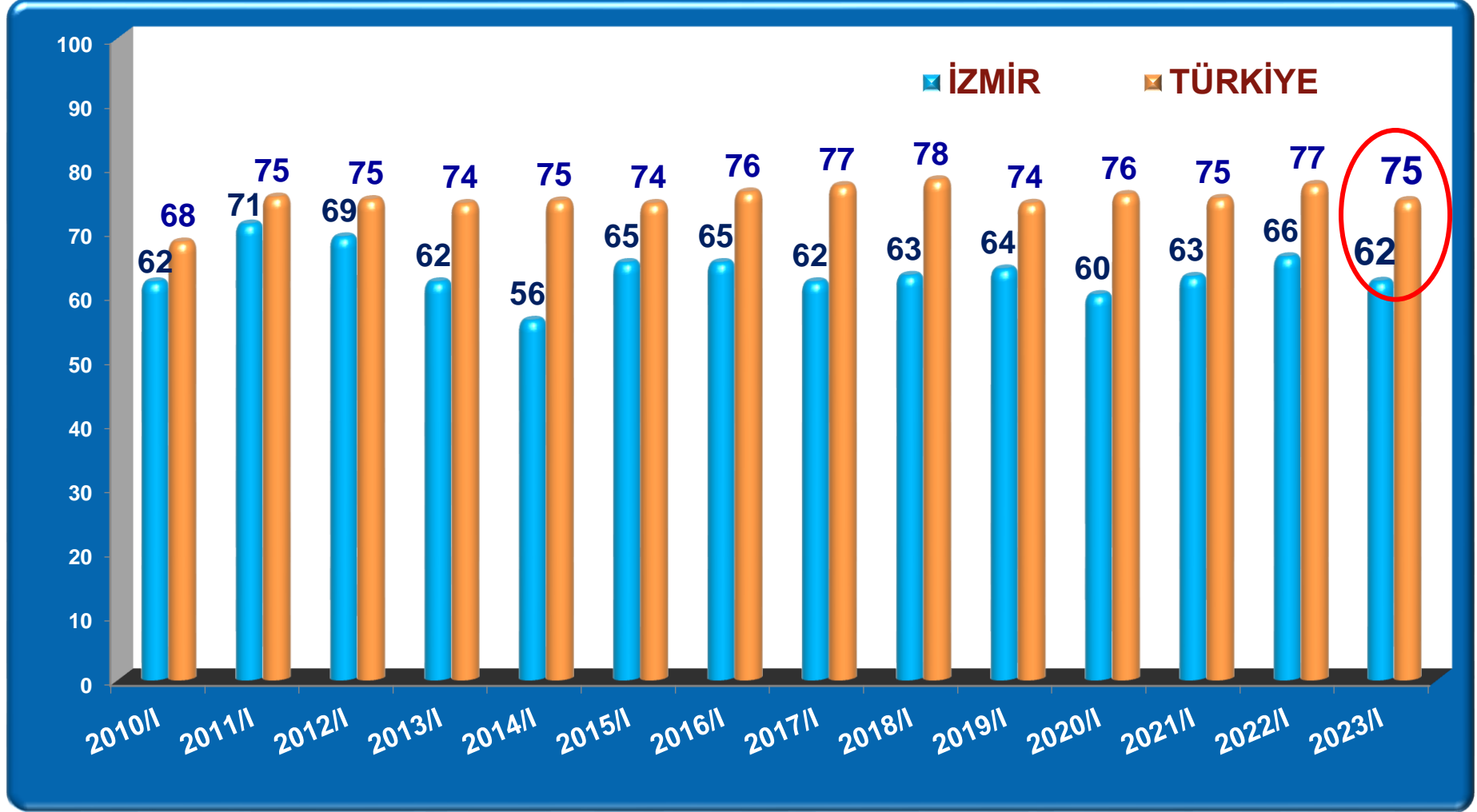
TÜKETİM %58,8

- TAŞIT VE OTOMOTİV YAN SANAYİ %77,3
- MADEN, TOPRAK, MERMER ve CAM SANAYİ %68,3
- ELEKTRİK-ELEKTRONİK SANAYİ %50,1
- MAKİNA SANAYİ %50,0

- KAĞIT VE BASIM SANAYİ %87,5
- İNŞAAT SANAYİ %76,2
- AĞAÇ VE MOBİLYA SANAYİ %75,0
- KİMYA VE KİMYASAL ÜRÜNLER SANAYİ %69,9
- DEMİR-ÇELİK, METAL VE DÖKÜM SANAYİ %54,5
- ÇEŞİTLİ İMALAT SANAYİ %44,2

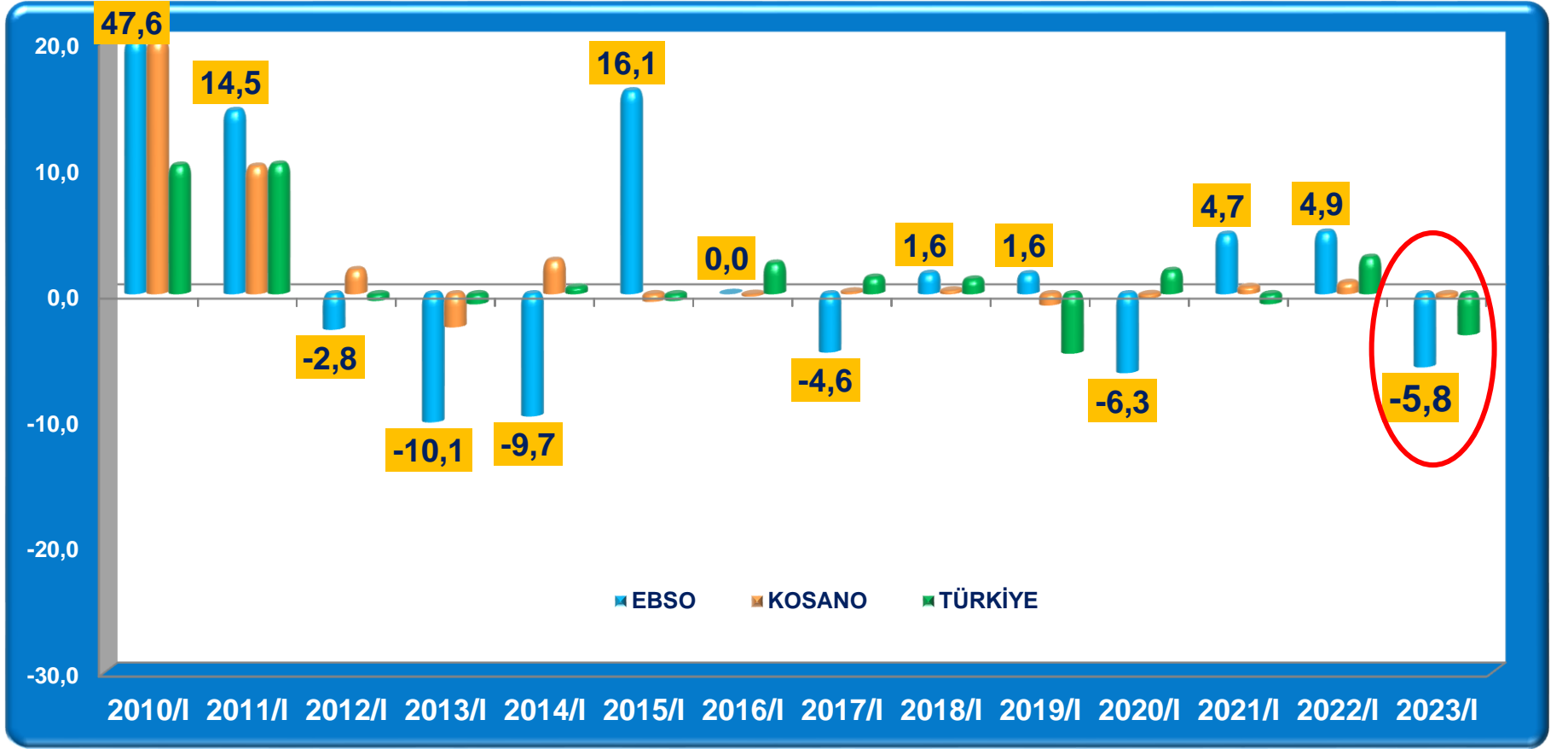
- TEKSTİL VE DERİ ÜRÜNLERİ SANAYİ %77,9
- GIDA SANAYİ %41,1

YILLAR İTİBARI İLE I. ÇEYREK KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

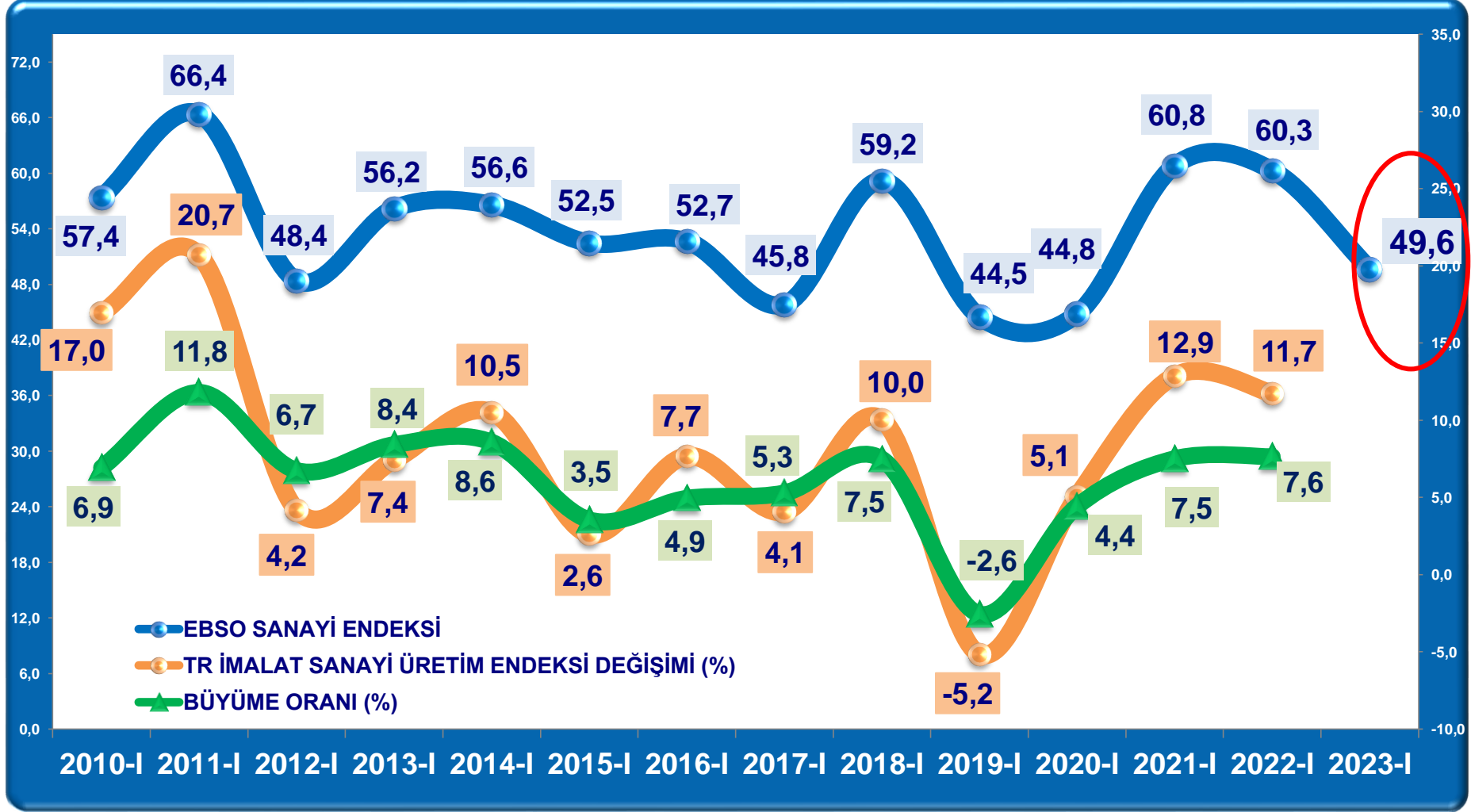
Son 10 yılın kapasite kullanım oranı ortalaması; EBSO üyelerinde %62, Türkiye genelinde %76'dır.

YILLAR İTİBARI İLE I. ÇEYREK KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

2023 yılı I. çeyrek kapasite kullanım oranı, 2022 yılı I. çeyrek ile kıyaslandığında **5,8** puanlık bir azalış yaşandığı görülmektedir.

EBSO SANAYİ ENDEKSİ & İMALAT SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ & BÜYÜME ORANI İLİŞKİSİ

Birinci çeyrekler itibariyle, **EBSO Sanayi Endeksi** ile Türkiye geneli **İmalat Sanayi Üretim Endeksi** ve **Büyüme Oranları** paralel bir ivme sergilemektedir.

KARŞILAŞTIRMALI KAPASİTE KULLANIM ORANI (%)

2023

%75

TÜRKİYE

YILI

%71

KOSANO

I.

%62

EBSO

ÇEYREK

EBSO üyelerinin kapasite kullanım oranının daha düşük görünmesi, teknik olarak işletmelerin geleceği düşünerek gereğinden büyük kurulması ile ilişkilendirilebilir. Bununla birlikte; gerek Türkiye geneli, gerekse Kocaeli ile kapasite kullanım eğilimlerinin benzeşmesi ölçümün sağlıklı olduğunu da ortaya koymakta olup, **bir önceki çeyreğe göre Türkiye genelinde 3,2 puan, EBSO'da 5,8 puan ve Kocaeli'de 0,4 puan azalış olduğu gözlenmiştir.**

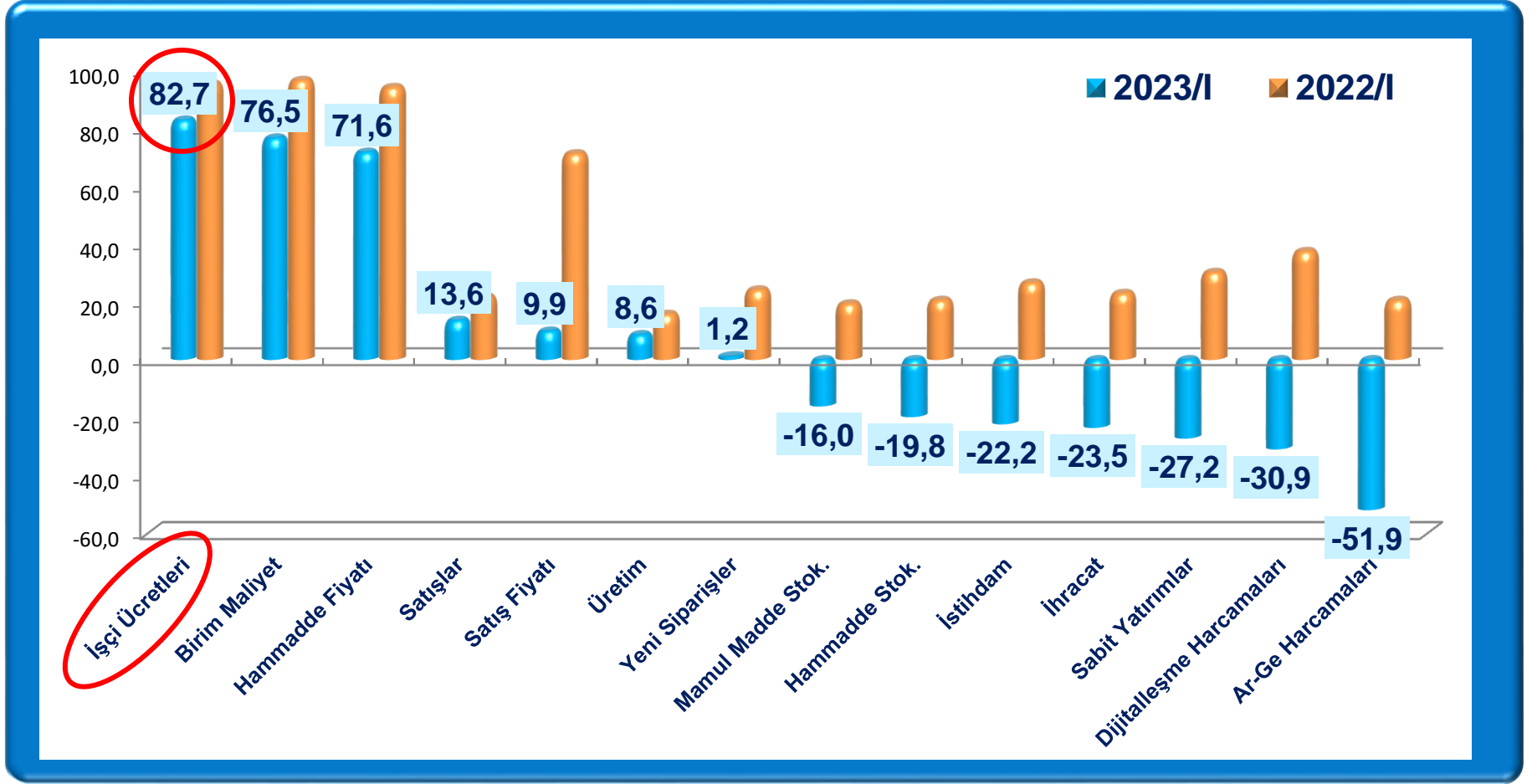

2023 YILI I. ÇEYREK AÇIKLANAN VERİLER

EKONOMİK GÖSTERGELER - TÜRKİYE	2022/IV	2023/I	DEĞİŞİM (%)
PMI	46,7	50,4	7,9
Euro	19,0	20,2	6,5
Tüketici Güven Endeksi	76,1	80,6	5,9
Reel Kesim Güven Endeksi	98,7	103,1	4,5
Ekonomik Güven Endeksi	97,7	99,1	1,4
Dolar	18,6	18,9	1,3
Yİ ÜFE (%)	130,5	75,2	-42,4
Karşılıksız İşlemi Yapıldıktan Sonra Ödenen Çekler (Adet)	5.633	3.762	-33,2
TÜFE (%)	78,1	54,5	-30,2
Kapasite Kullanım Oranı (%)	76,4	74,7	-2,2
Karşılıksız İşlemi Yapılan Çekler (Adet)	30.472	29.917	-1,8

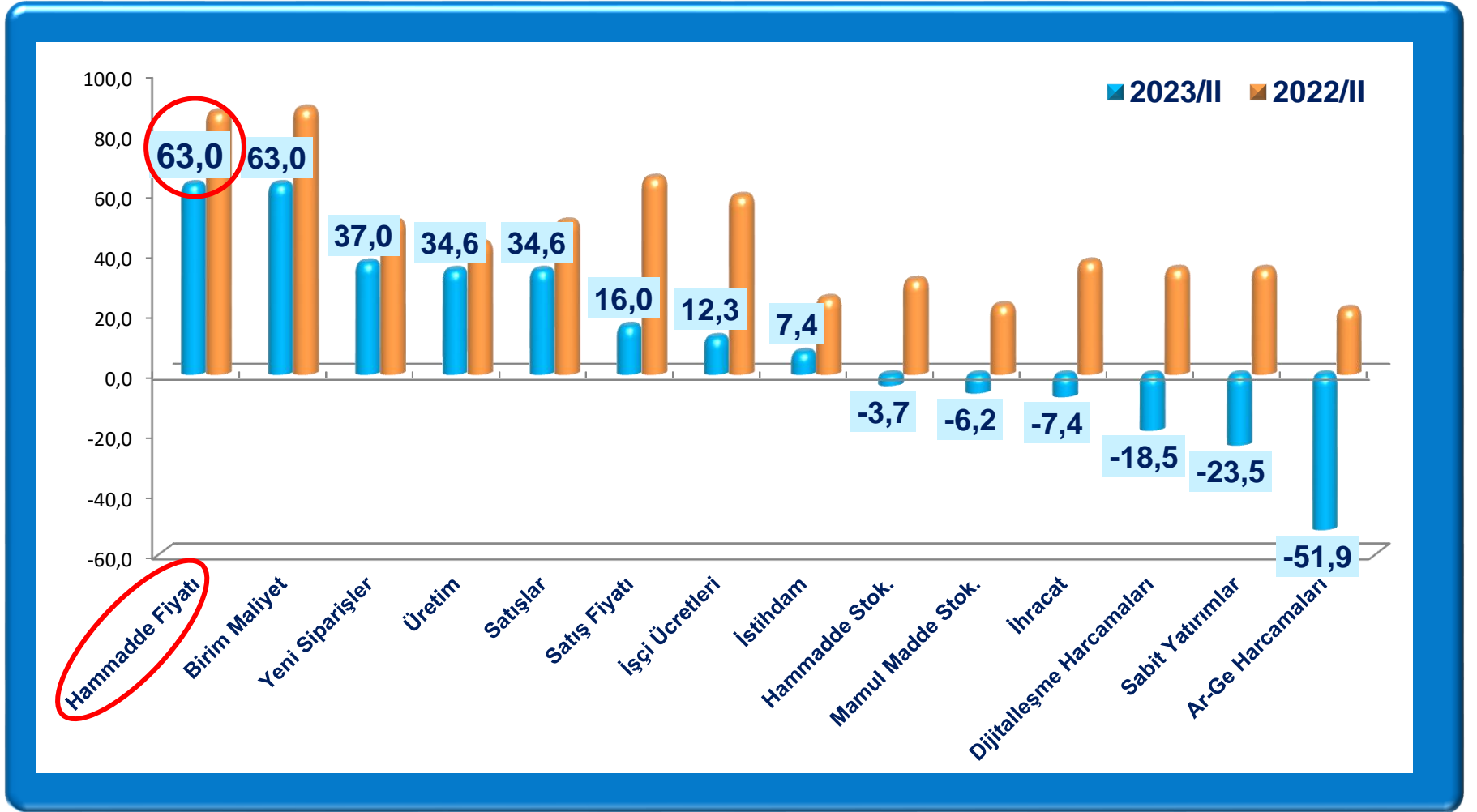
2023 yılı I. çeyrek verileri, bir önceki çeyrek ile kıyaslandığında; karşılıksız işlemi yapıldıktan sonra ödenen çek adedi, tüfe, kapasite kullanım oranı ve karşılıksız işlemi yapılan çek adedi verilerinde azalış gözlenmiştir.

2023 YILI I. ÇEYREKTE NET GERÇEKLEŞME

Net gerçekleşme; ilgili başlıklarda gerçekleşen artış ve azalışın farkından elde edilir. Üyelerin **%82,7'si** 2023 yılı birinci çeyreğinde ilk sırada, **işçi ücretlerinin** arttığını ifade etmiştir. Onu, birim maliyetler ve hammadde fiyatları izlemiştir.

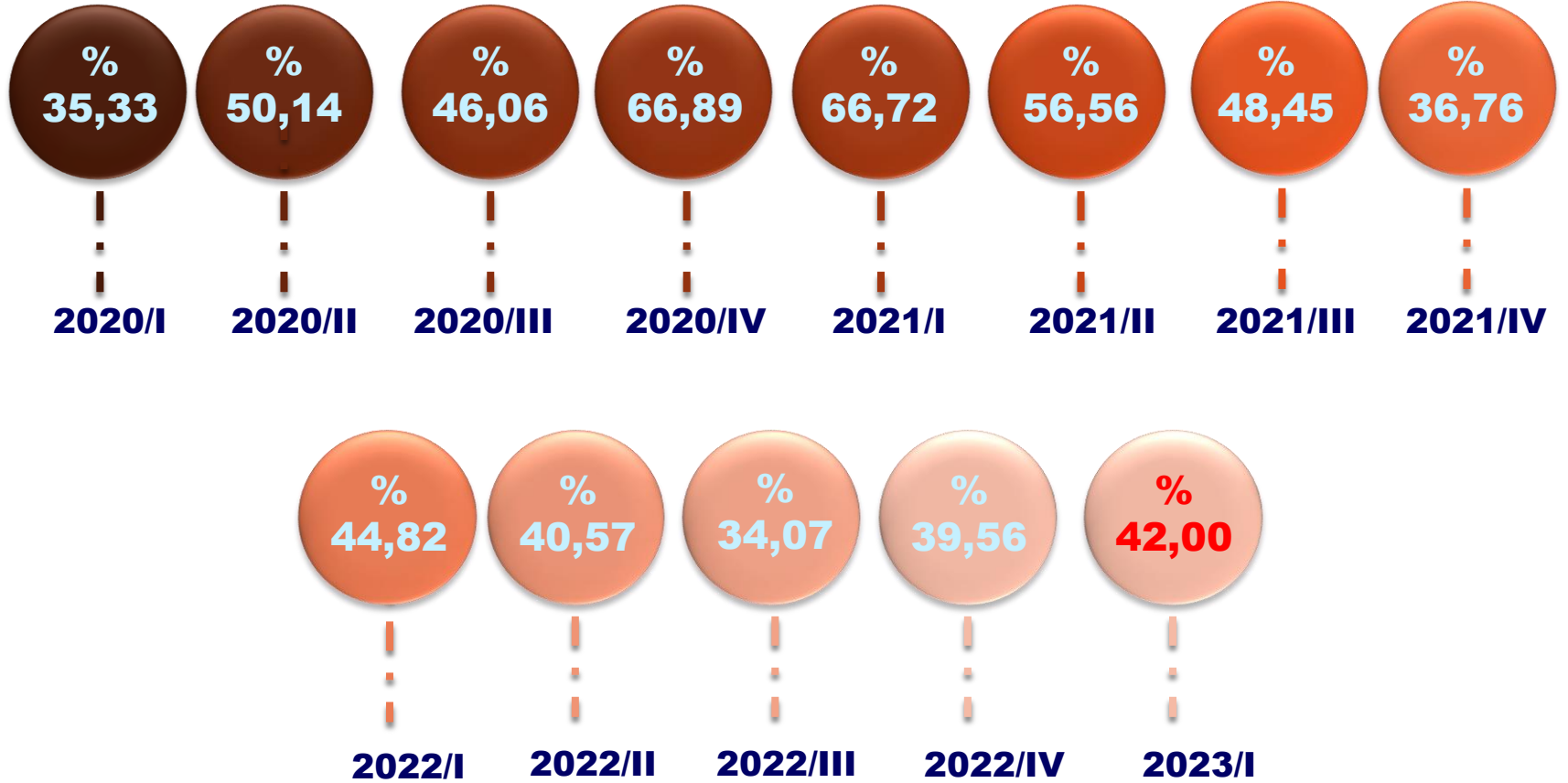
2023 YILI II. ÇEYREK İÇİN NET BEKLENTİLER

Üyelerin **%63'ü** 2023 yılının ikinci çeyreğinde hammadde fiyatlarının ilk sırada artacağını, birim maliyet ve yeni siparişlerin bunu izleyeceğini belirtmiştir.

FASON ÜRETİM PAYI (%)

2023 yılı birinci çeyrekte fason üretim oranı %42,0 olarak gerçekleşmiştir.

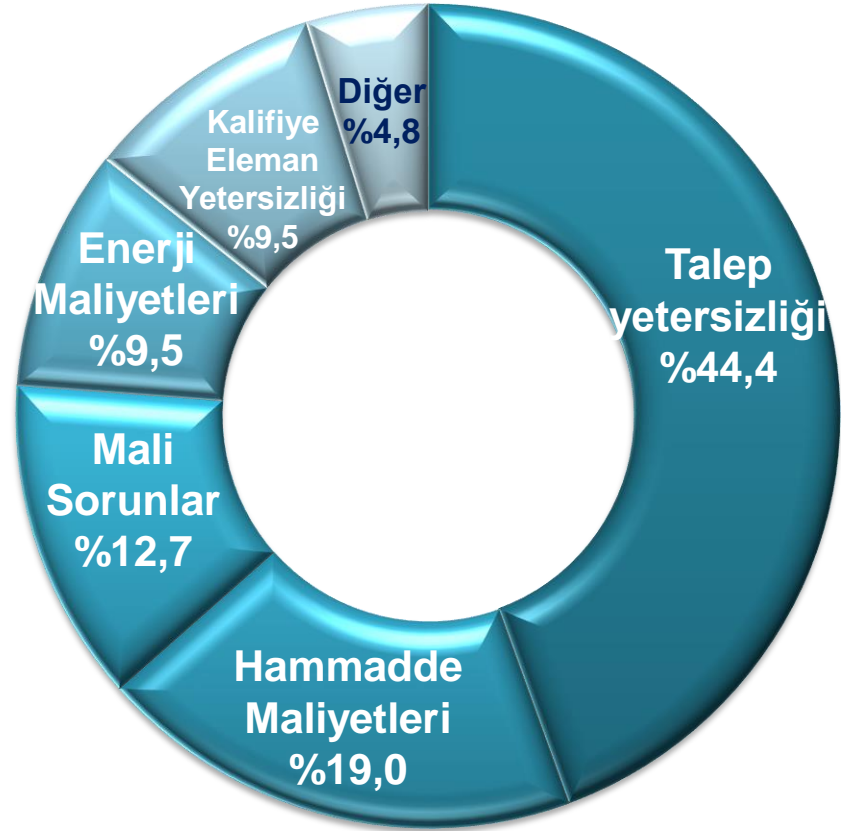

ATIL KAPASİTE İLE ÇALIŞMA NEDENLERİ

2022/IV

2023/I

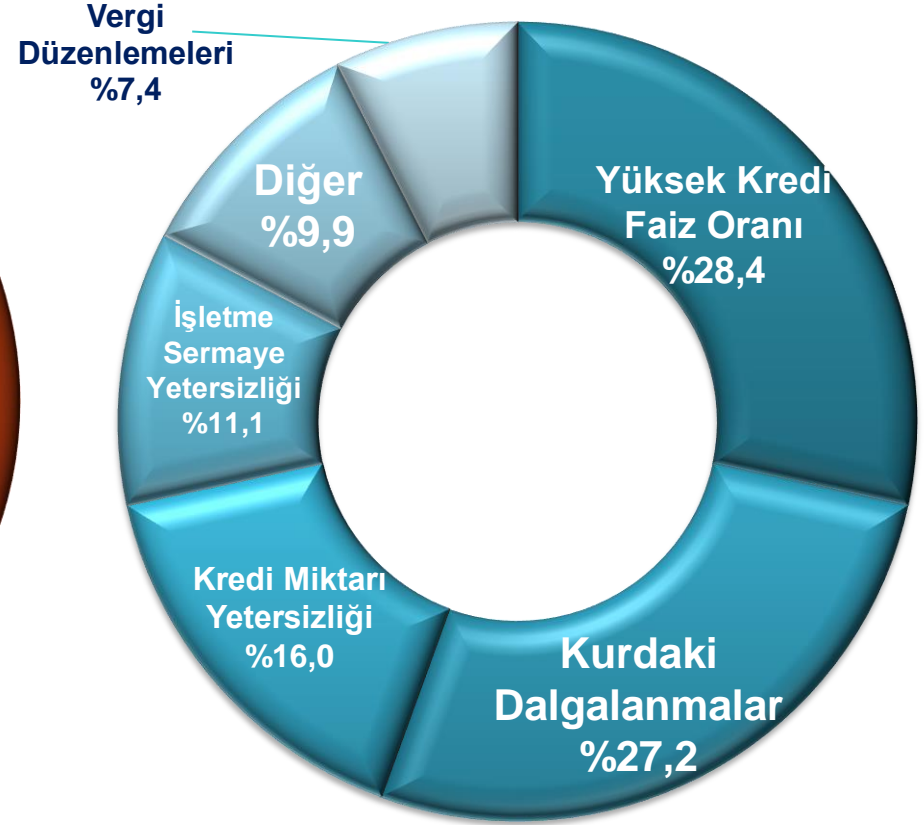
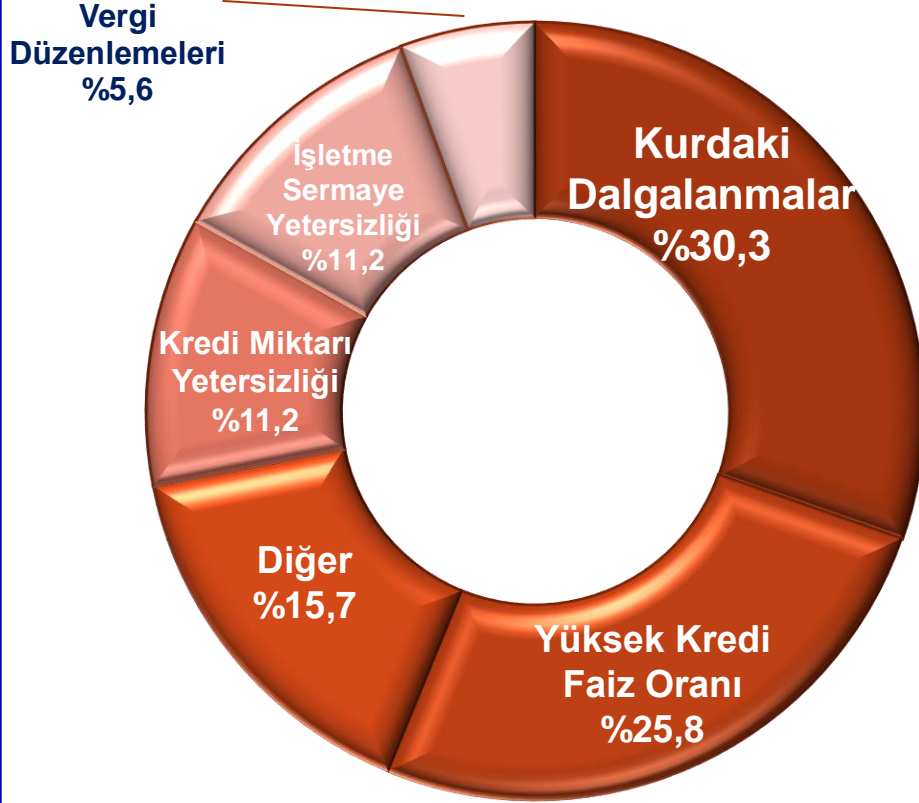

2023 yılının birinci çeyreği için ankete cevap veren firmaların **%44,4'ü talep yetersizliğini** atıl kapasite ile çalışmada öncelikli olarak göstermektedir. İkinci sırada hammadde maliyetleri ve üçüncü sırada mali sorunlar yer almıştır.

MALİ SORUNLARIN NEDENLERİ

2022/IV

2023/I

2023 yılı I. çeyrekte mali sorunların nedenleri;

%28,4 ile ilk sırada **Yüksek Kredi Faiz Oranı**, ikinci sırada **%27,2** ile **Kurdaki Dalgalanmalar**, üçüncü sırada **%16,0** ile **Kredi Miktarı Yetersizliği** gelmektedir.

TALEP YETERSİZLİĞİ SEBEPLERİ

2022/IV

İÇ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%29

İÇ ve DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%61

DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%11

TALEP
YETERSİZLİĞİ
SEBEPLERİ

2023/I

İÇ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%27

İÇ ve DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%60

DIŞ TALEP
YETERSİZLİĞİ

%13

Atıl Kapasite ile çalışma nedenlerinden ilk sırada gösterilen talep yetersizliğinde **2023 yılı birinci çeyrekte** firmaların **%60'ı iç ve dış talep yetersizliğinin birlikte yaşandığını** belirtmiştir.

HAMMADDE MALİYETLERİ

2022/IV

2023/I

Atıl Kapasite ile çalışma nedenlerinden 2. sırada gösterilen hammadde maliyetlerinde **2023 yılı birinci çeyrekte** firmaların, **%65'i hem yerli hem de ithal hammadde temininde** sorun yaşadığını belirtmiştir.

EK TABLO 1

ATIL KAPASİTE İLE ÇALIŞMA NEDENLERİ

(%)	Mali Sorunlar	Talep Yetersizliği	Hammadde Maliyetleri	Enerji Maliyetleri	Kalifiye Eleman Yetersizliği	Diğer
2020/I	16,9	46,5	14,1	9,9	2,8	9,9
2020/II	19,3	45,4	11,8	4,2	1,7	17,6
2020/III	13,0	50,9	12,0	3,7	4,6	15,7
2020/IV	10,2	55,1	12,2	4,1	6,1	12,2
2020/YILLIK	14,9	49,5	12,5	5,5	3,8	13,9
2021/I	19,3	43,9	22,8	5,3	1,8	7,0
2021/II	15,1	37,7	24,5	1,9	5,7	15,1
2021/III	10,5	38,6	24,6	8,8	3,5	14,0
2021/IV	19,0	29,1	27,8	10,1	7,6	6,3
2021/YILLIK	16,0	37,3	24,9	6,5	4,7	10,6
2022/I	18,6	35,6	18,6	6,8	6,8	13,6
2022/II	21,8	21,8	26,4	6,9	5,7	16,1
2022/III	16,7	37,5	23,6	9,7	6,9	5,6
2022/IV	10,6	25,8	25,8	12,1	10,6	15,2
2023/I	12,7	44,4	19,0	9,5	9,5	4,8

EK TABLO 2

MALİ SORUNLARIN NEDENLERİ

(%)	Yüksek Kredi Faiz Oranları	Kredi Miktarı Yetersizliği	İşletme Sermaye Yetersizliği	Vergi Düzenlemeleri	Kurdaki Dalgalanmalar	Diğer
2020/I	27,8	10,1	12,7	7,6	30,4	11,4
2020/II	20,0	8,6	10,7	15,0	27,9	17,9
2020/III	19,5	5,3	8,3	9,0	45,1	12,8
2020/IV	36,4	18,2	19,7	10,6	4,5	10,6
2020/YILLIK	25,9	10,6	12,9	10,6	27,0	13,2
2021/I	27,3	2,3	10,2	10,2	43,2	6,2
2021/II	31,8	6,1	10,6	9,1	34,8	7,6
2021/III	27,0	2,7	2,7	2,7	58,1	6,8
2021/IV	14,3	7,1	7,1	3,1	62,2	6,1
2021/YILLIK	25,1	4,6	7,7	6,3	49,6	6,7
2022/I	30,1	3,6	3,6	2,4	48,2	12,0
2022/II	25,0	8,0	6,3	3,6	51,8	5,4
2022/III	22,4	15,0	11,2	2,8	41,1	7,5
2022/IV	25,8	11,2	11,2	5,6	30,3	15,7
2023/I	28,4	16,0	11,1	7,4	27,2	9,9

EK TABLO 2

NET GERÇEKLEŞEN YENİ SİPARİŞLER

	YENİ SİPARİŞLER (%)			
	ARTTI	AZALDI	AYNI KALDI	NET DURUM
2019/I	26,2	33,3	40,5	-7,1
2019/II	21,8	31,6	46,6	-9,8
2019/III	27,5	33,2	39,4	-5,7
2019/IV	27,4	21,5	51,1	5,9
2020/I	20,3	46,8	32,9	-26,6
2020/II	22,9	52,9	24,3	-30,0
2020/III	39,8	33,1	27,1	6,8
2020/IV	36,4	39,4	24,2	-3,0
2021/I	42,0	18,2	39,8	23,9
2021/II	42,4	13,6	43,9	28,8
2021/III	39,2	23,0	37,8	16,2
2021/IV	37,8	25,5	36,7	12,2
2022/I	43,4	19,3	37,3	24,1
2022/II	38,4	18,8	42,9	19,6
2022/III	38,3	27,1	34,6	11,2
2022/IV	29,0	39,3	15,0	-10,3
2023/I	38,3	37,0	24,7	1,2

EK TABLO 3

FASON ÜRETİM

DÖNEM	FASON ÜRETİMİN TOPLAM ÜRETİM İÇİNDEKİ PAYI (%)
2019/I	36,33
2019/II	40,66
2019/III	41,33
2019/IV	52,40
2020/I	35,33
2020/II	50,14
2020/III	46,06
2020/IV	66,89
2021/I	66,72
2021/II	56,56
2021/III	48,45
2021/IV	36,76
2022/I	44,82
2022/II	40,57
2022/III	34,07
2022/IV	39,56
2023/I	42,00